

Η τιμή του Αγίου Μάμαντος στην Καππαδοκία (2 Σεπτεμβρίου)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

...Στην Καισάρεια της Καππαδοκίας ο άγιος Μάμας γιορταζόταν δύο φορές το χρόνο, την πρώτη εβδομάδα του Σεπτεμβρίου και την άνοιξη [1]. Προσκαλούνταν κι άλλοι επίσκοποι και λάμπρυναν την πανήγυρη των μαρτύρων και ιδιαίτερα του αγίου Ευτυχίου και του αγίου Μάμαντος. Στις 2 Σεπτεμβρίου εορταζόταν η μνήμη του Αγίου Μάμαντος και στις 7 του ιδίου μηνός η μνήμη του αγίου Ευτυχίου. Η συγκεκριμένη περίοδος συνέπιπτε με την αρχή της Ινδίκτου και τη γιορτή της Βασιλειάδας. Σε Επιστολή του Μ. Βασιλείου που προσκαλεί τον Αμφιλόχιο Ικονίου στον εορτασμό του αγίου Ευτυχίου αναφέρεται ως ημέρα μνήμης του αγίου Ευτυχίου η 5^η Σεπτεμβρίου, αλλά οι ερευνητές θεωρούν ότι πρόκειται για την 7^η του ιδίου μηνός. «Έστι δε η ημέρα τη πέμπτη του Σεπτεμβρίου. Διό παρακαλούμεν προ τριών ημερών επιστήναι, ίνα και του πτωχοτροφείου την μνήμην μεγάλην ποιήσης τη παρουσία», γράφει ο Μ. Βασίλειος στον Αμφιλόχιο[2]. Με την ευκαιρία των εορτών αυτών πλήθος αφιερωμάτων χαρίζονταν στα φιλανθρωπικά ιδρύματα που οικοδόμησε ο Μ. Βασίλειος, για να ενισχυθεί το κοινοτικό τους έργο[3].

Ντόπιοι Καππαδόκες ζωγράφοι είχαν αναπτύξει και απεικονίσει στους τοίχους των ναών της εποχής ολόκληρους εικονογραφικούς κύκλους, οι οποίοι αφηγούνταν τη ζωή και τις δοκιμασίες των αγίων που ήταν ιδιαίτερα προσφιλείς στο λαό της αγιοτόκου Καππαδοκίας. Σήμερα είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ότι περί τους 40-50 αι. εικονίστηκαν κύκλοι σχετικοί με τον άγιο Βαρλαάμ, τον άγιο Μάμαντα, τον άγιο Θεόδωρο και την αγία Ευφημία. Σύντομα σε αυτούς προστέθηκαν και εικονογραφήσεις σχετικές με το Μ. Βασίλειο. Ο άγιος Μάμας εικονογραφείται με τρεις κυρίως τύπους, με τα ελάφια, ως απλός βοσκός και πάνω σε λιοντάρι[4].

Σε Ομιλία του προς τον άγ. Μάμα, ο Μ. Βασίλειος, επίσκοπος Καισαρείας, περιγράφει ενώπιον ενός μεγάλου πλήθους τον άγιο ως υπόδειγμα απλού και ταπεινού πιστού, που αξιώθηκε να δοξασθεί στο όνομα του Χριστού. Ο μάρτυρας ήταν ένας απλός βοσκός σε πλήρη αρμονία με το φυσικό περιβάλλον και με απέραντο πλούτο πίστης. Καθώς την ομιλία του επισκόπου Καισαρείας παρακολουθούσαν πολλοί βοσκοί, ο Μ. Βασίλειος προτιμά να εξάρει ιδιαίτερα την πηγαία αρετή, την ταπεινοφροσύνη και την ευσέβεια του νεαρού ποιμένα. «Αυτός γαρ οίκοθεν αναβρύει την αρετήν», [5] γράφει, ενώ στη συνέχεια προβάλλει τη ματαιότητα του πλούτου και της κοσμικής σοφίας, τονίζοντας την υπέρτατη αξία της κατά Χριστόν ευσέβειας. Και καταλήγει: «αύτη και εις ουρανόν σε ανοίσει, αύτη και αθάνατόν σοι την μνήμην και διαρκή την εύκλειαν παρά ανθρώποις παρα-σκευά-σει» [6].

Αναφέρθηκε ήδη ότι, ο άγιος Μάμας γιορταζόταν στην Καισάρεια δύο φορές το χρόνο, το Σεπτέμβριο και την άνοιξη. Τη δεύτερη οι κάτοικοι της περιοχής

παρακαλούσαν τον άγιο να εγκαινιάσει την εποχή αυτή. Ο νεαρός άγιος, ο παιδομάρτυς, γινόταν σύμβολο ευλογίας της περιόδου που η πλάση άνθιζε και πάλι. Ερμηνεύεται εύκολα λοιπόν, γιατί ο λόγος του Γρηγορίου του Ναζιανζηνού που εκφωνήθηκε την Κυριακή του Θωμά αποτελεί έναν πραγματικό ύμνο στην άνοιξη και τον άγ. Μάμα. «Ο εξαιρετικός αυτός άγιος, που “ποιμαίνει” σήμερα το λαό της Και-σάρειας, ήταν ένας Καππαδόκης βοσκός που άρμεγε ελαφίνες. Και εκείνες συναγωνίζονταν ποια θα του πρωτοδώσει γάλα για να τραφεί ο δίκαιος», λέει ο Γρηγόριος[7].

...

Ξεχωριστή μνεία πιστεύουμε πως αξίζει να γίνει στην τιμή που απέδιδαν στον άγιο

Μάμα τα μουσουλμανικά μοναχικά τάγματα των δερβίσηδων. Είναι γνωστό πως οι δερβίσηδες σέβονταν και τιμούσαν πολλούς χριστιανούς αγίους. Ένας από εκείνους που ιδιαίτερα ευλαβούνταν ήταν ο άγ. Μάμας. Πολλοί Καππαδόκες πρόσφυγες διηγούνται ότι στην περιοχή της Μαμασού αλλά και αλλού οι δερβίσηδες είχαν αναπτύξει στενούς δεσμούς με τον άγιο. Λέγεται, μάλιστα, πως όταν έμπαιναν στα σπίτια τους έλεγαν: «Δώσε μου ν' ανάψω ένα κερί στον Αϊ Μάμα. Κι εμείς Αϊ Μάμα σόι είμαστε» (!)[8]. Πρόκειται, δηλαδή, για μία ακόμη περίπτωση αρμονικής συνύπαρξης της χριστιανικής με τη μουσουλμανική λατρεία, που είναι γνωστό πως για αιώνες υφίστατο στις θρησκευτικές εκδηλώσεις των λαών της Ανατολής.

* * *

Κάθε περίοδος της ιστορίας της Εκκλησίας έχει να επιδείξει αγιασμένα μέλη της από κάθε μορφή κοινωνικού βίου. Ανάλογα με τις κοινωνικές συνθήκες μάς έχει προσφέρει μάρτυρες, ομολογητές, οσίους, δικαίους, έγγαμους αγίους, παιδομάρτυρες κι ένα πλήθος άλλων επώνυμων ή ανώνυμων αγίων. Όλοι αυτοί οι ξεχωριστοί άνθρωποι προβάλλονται από την Εκκλησία όχι σαν ατομικές περιπτώσεις, αλλά ως μέλη του Σώματος του Χριστού. Ο Χριστός και η Εκκλησία αγιάζουν και σώζουν τους ανθρώπους και όχι το αντίθετο. Θα πρέπει να γίνει κατανοητό, ότι σωζόμαστε εντός της Εκκλησίας και δεν τη σώζουμε εμείς.

Ο παιδομάρτυς άγιος Μάμας αποτελεί μια χρυσή ψηφίδα στο μωσαϊκό της Εκκλησίας και ταύτισε το θέλημά του με το θέλημα του Θεού. Αν θέλουμε να τον τιμήσουμε κι εμείς, δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να ακολουθήσουμε το βίο του και να αξιοποιήσουμε τα χαρίσματα που μας έδωσε ο Θεός. Να γίνουμε, δηλαδή, άνθρωποι της χαράς, της αγάπης, της πίστης, της δικαιοσύνης και προπαντός άνθρωποι της ελπίδας αλλά και της θυσίας και του μαρτυρίου αλλά με διαφορετικό τρόπο. Στις μέρες μας το μαρτύριο και η ομολογία προσλαμβάνουν διαφορετικές διαστάσεις. Γράφει ο λόγιος κληρικός π. Φ. Φάρος: «Ομολογεί κανείς την αλήθεια του Χρι--στού, όταν είναι πρόθυμος να θυσιάσει κάθε βολική τακτοποίηση, οι-κο-νομική, συ-ν-αι-σθηματική, πολιτική, κοινωνική, επαγγελματική, ιδεολογική ακόμη και θρη-σκευ-τική χάριν αυτής της αλήθειας». Και συνεχίζει: «Μαρτυρεί με κάποιο τρόπο Ιη-σού Χριστού ο πολιτικός, που τολμάει να πει στους συμπολίτες του πως για να κτυ-πη-θεί αποτελεσματικά η διαφθορά στη ζωή του τόπου, θα πρέπει ο κάθε πολίτης να κάνει κάτι με τη δική του διαφθορά πριν ασχοληθεί με τη διαφθορά των άλ-λων, αλλά αυτός ο πολιτικός μαρτυρεί και υποφέρει, γιατί δεν παίρνει ούτε της ί-διας του της γυναίκας την ψήφο».

[1] Για την τιμή του μάρτυρος κατά την εποχή αυτή αναφέρεται ο Γρηγόριος Θεολόγος: «Μάμας ο περιβόητος και ποιμήν, και μάρτυς· ο πρότερον μεν τας ελάφους αμέλγων κατεπειγομένας αλλήλων, ίνα ξένω τραφή δίκαιος· νυν δε

ποιμαίνων λαόν μητροπόλεως, και το έαρ εγκαινίζων σήμερον ταις πολλαῖς χιλιάσι των πανταχόθεν επειγομένων, διάφορόν τε αρετής κάλλεσι, και ποιμέσιν άξιον, και λόγοις επινικίσις. Έτι δε συντομότερον ειπείν, νυν έαρ κοσμικόν έαρ πνευματικόν, έαρ ψυχάις, έαρ σώμασιν, έαρ ορώμενον, έαρ αόρατον». *Όμιλία 44, Είς τήν καινήν Κυριακήν*, PG 36, 620-621.

[2] *Επιστολή 176 προς Αμφιλόχιον*, PG 32, 653BC, *ΕΠΕ, Μ. Βασιλείου Έργα, 1*, Πατερικαί Εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς», Θεσσαλονίκη 1972, σ. 124-125.

[3] Βλ. Νεάρχου Κληρίδη, «Προλεγόμενα και κείμενον της ακολουθίας του αγίου ενδόξου μεγαλομάρτυρος Μάμαντος του Θαυματουργού», *ό.π.*, σ. 94-95, Άννας Μαραβά-Χατζηνικολάου, *Ο άγιος Μάμας*, *ό.π.*, σ. 51-53.

[4] Βλ. Άννας Μαραβά-Χατζηνικολάου, *ό.π.*, σ. 86 κ.ε.

[5] «Ταῦτα γάρ έγκώμια μάρτυρος, ό πλοῦτος τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων... Αὐτός γάρ οἴκοθεν βρύει τήν άρετήν... εἴ τις μέμνηται τοῦ ποιμένος, μή θαυμαζέσθω τόν πλοῦτον. Συνήλθομεν γάρ έπαινέσαι οὐχί πλούσιον ὄντα», *Όμιλία 23, Είς τόν άγιον μάρτυρα Μάμαντα*, PG 31, 589E-592C. Πρβλ. Άννας Μαραβά-Χατζηνικολάου, *Ο άγιος Μάμας*, *ό.π.*, σ. 6-8, 54-55.

[6] Μ. Βασιλείου, *Όμιλία 23, Είς τόν άγιον μάρτυρα Μάμαντα*, PG 31, 592C.

[7] «Μάμας ό περιβόητος, καί ποιμήν, καί μάρτυς• ό πρότερον μέν τας έλάφους άμέλγων κατεπειγομένας άλλήλων, ίνα ξένω γάλακτι τραφῇ δίκαιος• νῦν δέ ποιμαίνων λαόν μητροπόλεως, καί τὸ έαρ εγκαινίζων σήμερον ταῖς πολλαῖς χιλιάσι τῶν πανταχόθεν επειγομένων», *Όμιλία 44, Είς τήν καινήν Κυριακήν*, PG 36, 620C. Πρβλ. Άννας Μαραβά-Χατζηνικολάου, *Ο άγιος Μάμας*, *ό.π.*, σ. 8, 55.

[8] Βλ. Άννας Μαραβά-Χατζηνικολάου, *ό.π.*, σ. 39-41.

[Απόσπασμα Εισήγησης στο 2^ο Συνέδριο Αγιομαμιτών Ελλάδος - Κύπρου, 13 Ιουλίου 1997, Άγιος Μάμας Χαλκιδικής]